

วิถึบารง ๑๑๓

กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง

“

การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอเพียงพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป จะต้องมีความพอเพียง พอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่า ความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

”

พระราชดำรัสความตอนหนึ่ง พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ
ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
วันพฤหัสบดีที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

วิถีบางจาก กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในการบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสมัยใหม่ ทำให้มีความมั่นคงยั่งยืน จนได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ประเภทธุรกิจขนาดใหญ่ ที่จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ฯลฯ ซึ่งบางจากฯ มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน รวมถึงสาธารณชน นำไปประยุกต์ใช้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้า บนพื้นฐานของความพอเพียง

รางวัลอันทรงเกียรตินี้ ถือเป็นพลังขับเคลื่อนให้เรายึดมั่นปฏิบัติตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

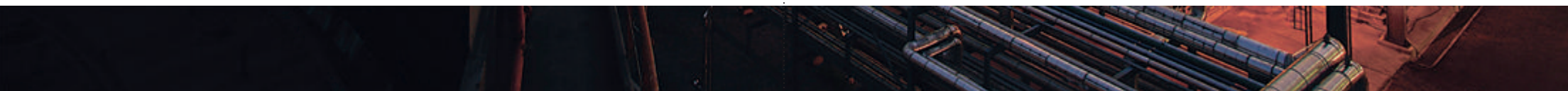
ดร. อนุสรณ์ แสงนิ่มนวล
กรรมการผู้จัดการใหญ่
บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

พระราชดำรัส เศรษฐกิจพอเพียง.....	3
หลักการสามห่วง สองเงื่อนไข.....	5
วิธีบางจาก กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	7
จากป้อมชุมชน ดูปาล์มน้ำมันทุ้งรังสิต บนพื้นฐานความพอเพียง.....	10
พลังงานทดแทน ความมั่นคงด้านพลังงานกับความยั่งยืนของชุมชน.....	16
สินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์จากชนบทสู่เมือง.....	24

วัฒนธรรมการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน.....	30
มาตรฐานความปลอดภัย และอาชีวอนามัยสิ่งแวดล้อม	
กฎและการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน.....	46
“หัวใจของเศรษฐกิจพอเพียง คือความยั่งยืน”.....	55

หลักการสามห่วงสองเงื่อนไข

พ.ศ. 2528 บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) บริษัทของคนไทย ที่ดำเนินธุรกิจพลังงานและธุรกิจต่อเนื่องได้ก่อตั้งขึ้น บริษัทแห่งนี้มุ่งมั่นดำเนินธุรกิจพลังงานและธุรกิจต่อเนื่องไปพร้อมๆ กับการมีส่วนร่วมพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคมไทย โดยยึดมั่นวัฒนธรรมการ “พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมและสังคม” และส่งเสริมวัฒนธรรมของพนักงานให้ “เป็นคนดี มีความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”

เจตจำนงแต่แรกก่อตั้งและวัฒนธรรมองค์กรของบางจากฯ จึงสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่าการพัฒนาควรก้าวไปข้างหน้าโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ หรือที่เรียกว่า “หลักการสามห่วง สองเงื่อนไข”

ความพอประมาณ

- มุ่งพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน
 - สร้างวัฒนธรรมธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม
 - กำหนดทิศทางและเป้าหมายธุรกิจที่คำนึงถึงความสมดุลของผู้มีส่วนได้เสียและศักยภาพองค์กร
- มุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน
 - ต้นแบบธุรกิจป้อมชุมชน
 - บริการและผลิตภัณฑ์จากชนบทผู้เมือง
 - ส่งเสริมการผลิต/ใช้พลังงานจากพืช

ความมีเหตุผล

- ยึดถือนโยบายการกำกับดูแลการที่ดีของคณะกรรมการบริษัท
- ยึดมั่นในกรอบและกระบวนการตัดสินใจลงทุน
- ยึดหลักการวางแผนธุรกิจที่เป็นระบบ มีเหตุผล อย่างเป็นรูปธรรม

ความมีภูมิคุ้มกัน

- ส่งเสริมระบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร
- การเตรียมพร้อมแผนรับมือต่อภาวะวิกฤตต่างๆ
- มีระบบการ ตรวจสอบและควบคุมภายในที่เข้มแข็งและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
 - ช่องทางการแจ้งเบาะแสสำหรับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
 - มุ่งเน้นการใช้สารสนเทศในการปฏิบัติงาน
- มีการบริหาร จัดการสิ่งแวดล้อมที่โปร่งใส เปิดเผย และตรวจสอบได้

บางจากฯ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรตามหลักการสามห่วง สองเงื่อนไข โดยสอดคล้องหลักการแสวงหากำไรของบริษัทฯ ที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่าง “มูลค่า” กับ “คุณค่า” กล่าวคือ ยอมรับกำไรในระดับพอประมาณและมีเหตุมีผล ไม่สร้างผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งมุ่งสร้างประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

เงื่อนไขความรู้

- ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning)
 - มุ่งส่งเสริมองค์กรแห่งการเรียนรู้
 - การบริหารองค์ความรู้ขององค์กร (Knowledge Management)
 - พัฒนาศักยภาพบุคลากรพร้อมแข่งขันด้วย Competency-based management
- ส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน (employee engagement)
- ส่งเสริมการแบ่งปัน และการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้สังคม

เงื่อนไขคุณธรรม

- คัดสรรบุคลากร สอดคล้องกับวัฒนธรรมพนักงาน “เป็นคนดี มีความรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”
- สร้างจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์แก่พนักงานทุกคน (Voluntary)
- ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)
 - ดูแลชุมชนรอบข้างอย่างเป็นครอบครัวเดียวกัน
- สร้างเครือข่าย CSR (CSR Network) เสริมสร้างจิตสำนึกให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- ส่งเสริมหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG) มาเป็นหลักในการปฏิบัติงาน
- การมีส่วนร่วมเผยแพร่แนวทางการดำเนินชีวิต/ธุรกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากปั๊มน้ำมัน สู่ปาล์มน้ำมันทุกถังสี บนพื้นฐาน ความพอเพียง

ต้นแบบธุรกิจปั๊มน้ำมัน :
ความยั่งยืนของธุรกิจกับชุมชน

สำหรับองค์กรธุรกิจ ไม่มีวิกฤตการณ์ใดจะเลวร้ายเท่าวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 ซึ่งส่วนใหญ่ต้องประสบภาวะหนี้เสียและล้มละลาย แต่ธุรกิจปั๊มน้ำมันของบางจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่รอดพ้นจากวิกฤติมาได้ ด้วยการดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่คือเกษตรกรที่ต้องใช้น้ำมันเพื่อการผลิตและขนส่งสินค้าการเกษตร

ธุรกิจปั๊มน้ำมันได้ดำเนินงานอย่างมีคุณธรรมและซื่อสัตย์ โดยจำหน่ายน้ำมันแก่สมาชิกในราคาต่ำกว่าปั๊มน้ำมันทั่วไป และปันส่วนผลกำไรคืนสู่สมาชิกอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการได้รับค่าปรึกษาด้านธุรกิจน้ำมันจากบริษัทบางจาก อย่างใกล้ชิด มีการลงทุน

อย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ธุรกิจปั๊มน้ำมันสามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เป็นภูมิคุ้มกันที่ทำให้บริษัทบางจากฯ พ้นฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 มาได้ท่ามกลางการล้มละลายของธุรกิจขนาดใหญ่หลายแห่ง

จุดเริ่มต้นของธุรกิจปั๊มน้ำมันชุมชน มีที่มาจากในปี 2530 เมื่อบริษัทบางจากฯ ริเริ่มโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนรอบชุมชนโรงกลั่นบางจาก ต่อมาคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้เดินทางเยี่ยมชมโรงกลั่นบางจากและทราบถึงโครงการดังกล่าว จึงเสนอความคิดนำข้าวสารมาแลกกับน้ำมัน เกิดเป็น “โครงการน้ำมันแลกข้าว” ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินธุรกิจร่วมกันระหว่างบริษัทบางจากฯ กับชุมชน

ต่อมาสหกรณ์การเกษตรศรีประจันต์ต้องการลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะน้ำมัน บริษัทบางจากฯ จึงเสนอให้สหกรณ์ฯ จัดตั้งสถานีบริการน้ำมันขึ้นในชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก รวมทั้งยังเกิดการสร้างงานและรายได้ให้ชุมชน ปิ่่มชุมชนขนาดเล็กแห่งแรกจึงก่อตั้งขึ้นในปี 2533 โดยบริษัทบางจากฯ จำหน่ายน้ำมันให้สหกรณ์ฯ ในราคาพิเศษเนื่องจากไม่มีภาระลงทุนในส่วนของปิ่่มน้ำมัน สมาชิกสหกรณ์ฯ จึงซื้อน้ำมันได้ในราคาถูก ช่วยลดต้นทุนการผลิตตามที่ต้องการ

ธุรกิจปิ่่มชุมชนเริ่มต้นอย่างง่าย ๆ ใช้เงินลงทุนค่อนข้างต่ำ อาศัยพื้นที่ของสหกรณ์ฯ เป็นที่ตั้งปิ่่มน้ำมัน จำหน่ายเฉพาะน้ำมันดีเซลซึ่งสมาชิกใช้เป็นหลัก ต่อมาเมื่อสหกรณ์การเกษตรในท้องถิ่นอื่น ๆ สนใจร่วมงานกับบริษัทบางจากฯ จึงเกิดการขยายงานขึ้นจนในที่สุดกลายเป็นเครือข่ายปิ่่มชุมชนทั่วประเทศ

เมื่อธุรกิจปิ่่มชุมชนเข้มแข็งขึ้น ก็เริ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น น้ำมันเบนซิน 91 น้ำมันเบนซิน 95 พร้อมทั้งขยายพื้นที่สถานีบริการ ปรับปรุงสภาพลักษณะให้ทันสมัย สหกรณ์ที่เข้มแข็งยังรวมกลุ่มกันจัดการขนส่งน้ำมันเอง เพื่อ

2551

จำนวนปิ่่มชุมชนทั่วประเทศ 550 แห่ง หลายแห่งพัฒนาจากปิ่่มขนาดเล็ก เป็นปิ่่มมาตรฐานให้บริการประชาชนทั่วไป

2553

ยอดจำหน่ายน้ำมันผ่านปิ่่มชุมชน 559 แห่ง จำนวน 629 ล้านลิตร เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์กว่า 1 ล้านครัวเรือน หรือราว 4 ล้านคนทั่วประเทศ

ให้บริการรับน้ำมันจากคลังของบางจากฯ ไปยังสถานีบริการน้ำมันในเครือข่าย ช่วยเพิ่มรายได้ให้สหกรณ์และลดต้นทุนค่าขนส่งน้ำมันโดยรวม

บริษัทบางจากฯ ได้สนับสนุนงานของสหกรณ์ด้วยการจัดฝึกอบรมความรู้ ด้านบริหารจัดการธุรกิจน้ำมันทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจปิ่่มน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานของการจัดการธุรกิจอื่น ๆ

นอกจากนี้กลุ่มสหกรณ์ปิ่่มชุมชนโดยสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ยังได้ร่วมกับบริษัทบางจากฯ พัฒนามลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่นตรา “เกลียวเชือก” มีชื่อว่า “บางจากโคอ็อป” เพื่อให้สมาชิกได้ใช้น้ำมันหล่อลื่นคุณภาพดี ราคายุติธรรม สร้างรายได้เพิ่มเข้าสู่สหกรณ์ ซึ่งสมาชิกจะได้รับคืนในรูปเงินปันผล สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยยังนำรายได้นี้ไปพัฒนาส่งเสริมสหกรณ์กลุ่มอื่นๆ ด้วย

ปิ่่มชุมชนจึงเป็นต้นแบบของการดำเนินธุรกิจบนหลักความมีเหตุมีผลในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างประโยชน์ต่อผู้อื่นเมื่อมีความแข็งแรงพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

ปาล์มน้ำมันทุ่งรังสิต แปรที่ดินรกร้างเป็นพลังงานทดแทน

หลังจากที่ปิ่่มชุมชนได้กลายเป็นต้นแบบเรื่องความยั่งยืนและความสมดุลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทบางจากฯ ก็มุ่งเพิ่มมายังเรื่องพลังงานทดแทน

“เนื่องจากเราไม่สามารถควบคุมราคาน้ำมันในประเทศ จึงมีความเสี่ยงว่าราคาน้ำมันจะกระทบเศรษฐกิจทำให้ทุกคนเดือดร้อน บางจากมองว่าการลดผลกระทบนั้น เราต้องประหยัดน้ำมันภายในประเทศให้มากที่สุด และประจวบกับกระแสโลกร้อนที่เรียกร้องการใช้พลังงานทดแทนจากพืชน้ำมัน บางจากฯ จึงประกาศตัวเป็นผู้นำเรื่องพลังงานทดแทนจากพืชไม่ว่าจะเป็นอ้อย มันสำปะหลัง หรือปาล์มน้ำมัน ซึ่งล้วนเป็นพืชที่เราปลูกเองได้”

คุณวิวัฒนา โอภาณนท้อมตะ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ ฝ่ายงานด้านบริหารและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริษัทบางจากฯ เเล่มาถึงที่มาของโครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาพื้นที่สวนส้มร้างทุ่งรังสิตเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ที่อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยความร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพลังงาน และ ธกส. ซึ่งได้มีการลงนามร่วมกันเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2554

“ที่ทุ่งรังสิตเป็นพื้นที่รกร้างซึ่งเคยปลูกส้มแล้วมีปัญหาสภาพดิน จนชาวสวนต้องเป็นหนี้ ธกส. แต่การวิจัยการปลูกปาล์มที่นี่ พบว่าให้ผลผลิตดีไม่แพ้ภาคใต้ เพียงแต่ฝนตกไม่ชุก จึงต้องมีระบบชลประทานช่วย

“ถ้าปลูกที่ทุ่งรังสิตได้ผล บริษัทบางจากฯ จะสามารถซื้อและขนส่งวัตถุดิบจากรังสิตไปโรงงานผลิตไบโอดีเซลโดยใช้น้ำมันปาล์มที่บางปะอิน แทนที่จะนำขึ้นมาจากภาคใต้ โดยในการดำเนินงาน ธกส. ช่วยดูแลการให้เกษตรกรเช่าที่ดิน กระทรวงเกษตรฯ ให้ความรู้เรื่องการปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนบริษัทบางจากฯ รับซื้อและส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกปาล์มน้ำมัน

“ถ้าโมเดลนี้สำเร็จก็หมายความว่าพื้นที่ทุ่งรังสิตที่รกร้างอยู่ประมาณแสนกว่าไร่ จะกลับมากำหนดชีวิตของเกษตรกรซึ่งเป็นหนี้ ธกส. อยู่ดีขึ้น”

ทั้งนี้บริษัทบางจากฯ ลงทุนและบริหารจัดการแปลงปลูกปาล์มต้นแบบในศูนย์ศึกษาและพัฒนาสวนส้มร้างทุ่งรังสิตเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่ประมาณ 1,200 ไร่ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรเรื่องการปลูกปาล์มน้ำมัน รวมทั้งพิจารณาการลงทุนสร้างโรงสกัดน้ำมันปาล์มมาตรฐาน เพื่อรองรับผลผลิตปาล์มน้ำมัน ตลอดจนเป็นผู้รับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อนำมาผลิตเป็นไบโอดีเซล ณ ศูนย์ผลิตไบโอดีเซล อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นอกจากนี้ ปาล์มน้ำมันยังเป็นพืชชอบน้ำ การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มบริเวณทุ่งรังสิต จึงเพิ่มพื้นที่ซึบน้ำในฤดูน้ำหลาก ช่วยป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ อาจเรียกได้ว่าเป็น “แก้มลิง” ให้กรุงเทพฯ อีกชั้นหนึ่งเลยทีเดียว

- พื้นที่สวนส้มร้างกว่า 100,000 ไร่ เมื่อแปรสภาพเป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน จะช่วยเพิ่มรายได้ ปลอดภัยสินค้าเกษตรกร และยังเป็นแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 500,000 ตันต่อปี
- เพื่อรองรับผลผลิตปาล์มที่เพิ่มขึ้น กระทรวงพลังงานจึงมีนโยบายส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซล B5 ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณการใช้ไบโอดีเซล (B100) เพิ่มขึ้น 1.8 ล้านลิตรต่อวัน เพื่อเป็นพลังงานทางเลือกในอนาคต

พลังงานทดแทน ความมั่นคงด้านพลังงาน กับความยั่งยืนของชุมชน

แก๊สโซฮอลล์ จากวิกฤตน้ำมันสู่พลังงานทางเลือก

“การวางรากฐานพัฒนาการทั้งหมดของมนุษยชาติไว้บนพื้นฐานของสิ่งที่ไม่ยั่งยืนอย่างน้ำมัน รังแต่จะยังผลให้เกิดอันตรายในระดับหายนะ”

เอ็ม.คิง ฮับเบิร์ต นักธรณีวิทยาชาวอเมริกัน ผู้เสนอทฤษฎี “peak oil” เมื่อปี 2499 กล่าวไว้

ภาวะฟีกออยล์ หมายถึงภาวะที่การผลิตน้ำมันทั่วโลกเพิ่มขึ้นถึงจุดสูงสุด จนไม่อาจผลิตเพิ่มมากกว่านั้นได้ และจะเริ่มลดน้อยลงในที่สุด จากการศึกษาของนักวิชาการเห็นพ้องกันว่า ภาวะฟีกออยล์จะมาถึงในอีกไม่เกิน ๑๕ ปี ข้างหน้านี้

โลกจำเป็นต้องค้นหาน้ำมันพลังงานทางเลือกใหม่ๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบิดาแห่งการพัฒนาพลังงาน ได้ทรงริเริ่มการศึกษาวิจัยและทดลองด้านพลังงานหลายรูปแบบมาอย่างต่อเนื่องกว่า 20 ปีแล้ว โดยเริ่มจากในปี 2528 เมื่อเกิดภาวะราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ พระองค์ทรงริเริ่มให้วิจัยนำอ้อยมาแปรรูปเป็นแอลกอฮอล์เพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน ต่อมามีการทดลองผลิตไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้ว เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงรถยนต์ และโครงการวิจัยพัฒนาพลังงานทดแทนอื่นๆ อีกมากในโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

พลังงานทดแทนจากพืชนี้ นอกจากจะช่วยประเทศให้สามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงานแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาราคาพืชผลให้เกษตรกร สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในปี 2544 บริษัทบางจากฯ เป็นบริษัทไทยรายแรกที่นำอมน้ำมันพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องการพัฒนาพลังงานทดแทน มาดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม โดยริเริ่มผลิตและทดลองจำหน่ายแก๊สโซฮอล์ 95 ที่ป้อมบางจาก ต่อมาในภาวะที่ราคาน้ำมันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง บริษัทบางจากฯ ได้ผลิตและจำหน่ายแก๊สโซฮอล์ในราคาถูกลงกว่าน้ำมันเบนซิน เพื่อให้เป็นทางเลือกของประชาชน จนกระทั่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งแก๊สโซฮอล์ 91 และ 95

แก๊สโซฮอล์เป็นน้ำมันที่เกิดจากการผสมของน้ำมันเบนซินทั่วไป กับเอทานอลหรือเอทิลแอลกอฮอล์ที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.5 ซึ่งผลิตจากการนำพืชเกษตร เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง มาผ่านกระบวนการหมัก กัด และทำให้บริสุทธิ์ ใช้ผสมในน้ำมันเบนซินเพื่อเพิ่มค่าออกเทนแทนสาร MTBE (Methyl Tertiaryn Butyl Ether) ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนจากการเผาผลาญน้ำมันที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ปี 2551 บริษัทบางจากฯ ได้สร้างนวัตกรรมใหม่ โดยผลิตน้ำมันแก๊สโซฮอล์ E20 ซึ่งมีส่วนผสมระหว่างน้ำมันเบนซิน 80% กับเอทานอล 20% (สูงกว่าแก๊สโซฮอล์ 91, 95 ที่ผสมเอทานอล 10%) จำหน่ายในราคาถูกลงกว่าน้ำมันเบนซิน 95 ถึงลิตรละ 6 บาท เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันที่พุ่งสูงขึ้น

ขาดรูป
ป้อมบางจาก สุขุมวิท 99

ทุกขณะ และส่งเสริมรถยนต์ที่รองรับการใช้ E20 ซึ่งภาครัฐมีนโยบายลดภาษีสรรพสามิตให้แก่รถยนต์ประเภทนี้

ยิ่งกว่านั้น บริษัทบางจากฯ ยังได้พัฒนาน้ำมันแก๊สโซฮอล์บางจาก E85 ออกแทน 100+ ซึ่งเป็นน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วผสมเอทานอลในอัตราส่วน 15:85 (ใช้เอทานอลสูงถึง 85%) เปิดจำหน่ายเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2551 โดยบางจาก E85 ใช้ได้กับเครื่องยนต์ที่ออกแบบมาเฉพาะน้ำมัน E85 หรือรถ FFV

ดร. อนุสรณ์ แสงนิ่มนวล กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัทบางจากฯ กล่าวว่า

“ในฐานะผู้นำพลังงานทดแทน บริษัทบางจากฯ มีนโยบายเชิงรุก ริเริ่มนวัตกรรมพลังงานทดแทนอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้แก่ประเทศ และช่วยให้ประชาชนได้ใช้น้ำมันที่มีคุณภาพดี ราคาถูก ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการในภาวะที่น้ำมันราคาแพง”

แก๊สโซฮอล์ ตอบโจทย์เรื่องพลังงานทดแทนอย่างไร

- ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศจากการนำเข้าสารเพิ่มออกเทน
- ช่วยลดการใช้ใช้น้ำมันเบนซินของประเทศ
- ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งช่วยกระจายการลงทุน และการจ้างงานผู้ชนบท
- ช่วยให้เครื่องยนต์เผาไหม้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ลดมลพิษในอากาศ และลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาภาวะโลกร้อน

ไบโอดีเซล พลังงานทดแทนเพื่ออนาคต

“เครื่องยนต์ดีเซลที่ขับเคลื่อนด้วยน้ำมันจากพืช จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้”

รูโดลฟ ดีเซล วิศวกรชาวเยอรมันผู้ประดิษฐ์เครื่องยนต์ดีเซลเมื่อปี 2440 เคยทำนายว่าในอนาคตการใช้้ำมันจากพืชเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีใครเห็นสำคัญ จะมีบทบาทไม่แพ้้ำมันปิโตรเลียมเลยทีเดียว

ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้้ำมันดีเซลสูงกว่าน้ำมันเบนซินมาก หลังจากรัฐบาลประกาศยกเลิกการตรึงราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลเพื่อลดภาระกองทุนน้ำมันที่เป็นหนี้หลายหมื่นล้านบาท จึงส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร การประมง และการคมนาคมขนส่ง สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ภาครัฐและเอกชนหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตไบโอดีเซลอย่างจริงจัง

ไบโอดีเซลเป็นเชื้อเพลิงเหลวที่ผลิตได้จากน้ำมันพืชและไขมันสัตว์ เช่น ปาล์ม มะพร้าว ถั่วเหลือง ทานตะวัน เมล็ดเรพ (rape seed) ฝักบัว หรือไขมันพืช-สัตว์ที่ใช้แล้ว โดยกระทรวงพลังงานมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกพืชน้ำมันนี้จำนวนมาก ซึ่งนับเป็นการเชื่อมโยงภาคเกษตรเข้ากับธุรกิจพลังงาน และการพัฒนาพลังงานทดแทน

บริษัทบางจากฯ จึงได้เริ่มโครงการวิจัยดำเนินการผลิตและการใช้ไบโอดีเซล B2 เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงในรถยนต์รับจ้างสองแถวจังหวัดเชียงใหม่ มีรถสองแถวเข้าร่วมกว่าพันคัน และเปิดสถานีบริการน้ำ

มันไบโอดีเซลแห่งแรกในเมืองไทยขึ้นเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2547 ณ สถานีบริการน้ำมันบางจาก จังหวัดเชียงใหม่

ถัดมาในปี 2548 บริษัทบางจากฯ ได้เข้าร่วมโครงการ “กรุงเทพฯ ฟ้าใสด้วยไบโอดีเซล” ของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งปัจจุบัน ไบโอดีเซลมีจำหน่ายในสถานีบริการน้ำมันบางจากกว่า 1,000 แห่งทั่วประเทศ

“ใครใช้น้ำมันพืชใช้แล้วมาขายบ้างครับ บางจากรับซื้อนะครับ”

“เพียงทำตามข้อแม้ว่าต้องไม่มีเศษอาหาร ไม่มีน้ำเจือปน ไม่มีสิ่งขุ่นเข้ม หรือหากมีเศษอาหารก็ขอให้กรองเอาเศษอาหารออกก่อน บางจากรับซื้อทั้งหมดค่ะ”

ปลายปี 2549 บริษัทบางจากฯ ได้ริเริ่ม “โครงการรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วเพื่อผลิตไบโอดีเซล” เพื่อรณรงค์เชิญชวนให้พ่อค้าแม่ค้าและครัวเรือนทั่วไป นำน้ำมันพืชที่เหลือจากการประกอบอาหารมาขายคืนที่สถานีบริการน้ำมันบางจากเพื่อนำไปผลิตไบโอดีเซล เนื่องจากปัจจุบันมีการบริโภคน้ำมันพืชเพิ่มมากขึ้นทุกปี และน้ำมันพืชใช้แล้วจะถูกทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะเป็นของเสีย ทั้งที่สามารถนำกลับมาใช้ผลิตไบโอดีเซลได้

ขณะนี้มีสถานีบริการน้ำมันบางจากที่เปิดรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วถึง 26 แห่งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และที่โรงกลั่นน้ำมันบางจาก พระโขนง รวมทั้งยังมีกิจกรรม “รับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วดีใจ” โดยผู้บริหารและพนักงานบริษัทบางจากฯ จะใช้เวลาในช่วงวันหยุด ร่วมกันรณรงค์ถึงโทษของการใช้น้ำมันพืชทอดซ้ำ และรับซื้อน้ำมันพืชใช้แล้วตามตลาดต่างๆ

อนุศักดิ์ เจิมเจริญ ผู้รับผิดชอบดูแลหน่วยผลิตไบโอดีเซล กล่าวว่า
 “น้ำมันไบโอดีเซล หรือน้ำมัน B100 เป็นเชื้อเพลิงเหลวที่ผลิตจากน้ำมัน
 พืช น้ำมันสัตว์ ปาล์ม น้ำมัน ตลอดจนน้ำมันพืชหรือสัตว์ที่ผ่านการใช้งานแล้วนำมา
 ทำปฏิกิริยาทางเคมีเกิดเป็นสารเอสเทอร์ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซล
 ได้แก๊สโซลีนและกรดไขมันเป็นผลพลอยได้นำไปใช้ทำเครื่องสำอางหรือสบู่
 ตัวอย่างในการผลิตน้ำมันไบโอดีเซลสูตร B2 อันเป็นน้ำมันดีเซลสูตร
 พื้นฐานที่มีวางจำหน่ายในปัจจุบัน กระทำโดยผสมน้ำมันดีเซลธรรมดาในปริมาณ
 ร้อยละ 98 เข้ากับไบโอดีเซล B100 ร้อยละ 2 ส่วนการผลิตน้ำมันไบโอดีเซล
 สูตร B5 กระทำโดยการผสมน้ำมันดีเซลธรรมดา ร้อยละ 95 เข้ากับไบโอดีเซล
 B100 ร้อยละ 5 เป็นต้น

ปี 2550 บริษัทบางจากฯ ได้ก่อสร้างหน่วยผลิตไบโอดีเซลขนาด 20,000
 ลิตรต่อวัน ซึ่งสามารถใช้น้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันพืชใช้แล้วมาเป็นวัตถุดิบหลัก
 ในการผลิตน้ำมันดีเซลสูตร B2 และ B5 โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่พัฒนา
 ขึ้นโดยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มอ.) ร่วมกับบริษัท
 บางจากฯ ผสานกับองค์ความรู้จากงานทดลองการผลิตไบโอดีเซลในโครงการ
 ส่วนพระองค์ส่วนจิตรลดา และอีกสองปีต่อมาก็ได้ขยายกำลังการผลิตไบโ-
 ดีเซล โดยก่อสร้างศูนย์ผลิตไบโอดีเซลขนาด 300,000 ลิตรต่อวัน ที่อำเภอ
 บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี 2552

.....
 ทั้งนี้บริษัทบางจากฯ ตระหนักดีถึงความสำคัญของพลังงานทดแทน
 โดยเฉพาะเชื้อเพลิงจากไบโอดีเซลและเอทานอล ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพที่ผลิต
 ได้จากพืชเกษตรและน้ำมันพืชใช้แล้ว ซึ่งช่วยลดการนำเข้าน้ำมันดิบ ส่งเสริม
 การพึ่งตนเอง และยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์พลังงานทดแทนของบริษัทบางจากฯจะดำเนินต่อไป
 อย่างไม่หยุดยั้ง ภายใต้เครื่องหมายการค้ารูปใบไม้สีเขียวของ บริษัทฯ
 อันแสดงถึงการกิจการดูแลความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ ควบคู่กับความ
 ยั่งยืนของสังคมชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มาตลอดระยะเวลากว่า 25 ปี

เส้นทางพลังงานทดแทน ภายใต้โลโก้ใบไม้สีเขียว

<p>2543
 โรงกลั่นน้ำมันบางจาก
 เป็นผู้ผลิตและจำหน่าย
 แก๊สโซลีน 95
 เชิงพาณิชย์รายแรกของประเทศ รวมถึงแก๊ส
 โซลีนสูตรอื่นในเวลา
 ต่อมา</p> | <p>2544
 บริษัทไทยรายแรกที่ริเริ่ม
 ผลิตและทดลองจำหน่าย
 แก๊สโซลีน 95 ที่สถานี
 บริการน้ำมันบางจาก
 ตามแนวพระราชดำริ
 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เรื่องการ
 พัฒนาพลังงานทดแทน</p> | <p>2547
 ผู้นำการจำหน่าย
 ไบโอดีเซล B2 ให้แก่
 รถสองแถวรับจ้างที่
 จังหวัดเชียงใหม่จำนวน
 1,300 คัน และเปิด
 สถานีบริการน้ำมัน
 ไบโอดีเซลแห่งแรกของ
 ประเทศไทย เมื่อวันที่ 28
 มิถุนายน ณ สถานี
 บริการน้ำมันบางจาก
 จังหวัดเชียงใหม่</p> | <p>2549
 ก่อตั้งหน่วยผลิต
 ไบโอดีเซลจากน้ำมันพืช
 ใช้แล้ว กำลังการผลิต
 50,000 ลิตรต่อวัน
 ที่โรงกลั่นน้ำมันบางจาก
 พระโขนง</p> | <p>2550
 ก่อสร้างหน่วยผลิต
 ไบโอดีเซลขนาด 20,000
 ลิตรต่อวัน ซึ่งสามารถ
 ใช้น้ำมันปาล์มดิบและ
 น้ำมันพืชใช้แล้วมาเป็น
 วัตถุดิบได้</p> | <p>2551
 1 มกราคม เปิดขาย
 แก๊สโซลีน E20
 ราคาถูกกว่าเบนซิน 95
 ถึง 6 บาท/ลิตร
 ที่สถานีบริการน้ำมัน
 บางจาก 5 สาขา คือ
 สาขาสุขาภิบาล 1, เกษตร,
 คู่ขนานรามอินทรา-
 อารจนรงค์ 2, เอกมัย,
 พระราม 3</p> | <p>2552
 ก่อตั้งหน่วยผลิตไบโ-
 ดีเซลจากน้ำมันปาล์ม
 กำลังการผลิต 300,000
 ลิตรต่อวัน ที่ศูนย์จ่าย
 น้ำมันบางปะอิน จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา</p> | <p>2553
 เปิดตัวโครงการผลิต
 ไฟฟ้าจากเซลล์แสง
 อาทิตย์ กำลังการผลิต
 38 เมกะวัตต์
 ณ โครงการผลิตไฟฟ้า
 จากเซลล์แสงอาทิตย์
 บนพื้นที่ 500 ไร่
 อำเภอบางปะอิน จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา</p> |
|--|--|--|--|---|--|---|--|

สินค้าชุมชน

ผลิตภัณฑ์จากชนบทสู่เมือง

“เติมน้ำมันครบ 400 บาท รับทอฟฟี่มะขามฟรี 1 ถุง”

คงมีสถานีบริการน้ำมันแห่งเดียวในโลกที่สมนาคุณผู้ใช้น้ำมันด้วยสินค้าชุมชน อาทิ ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเต๋อยบเนย ทอฟฟี่มะขาม กระจ่างเมี่ยง เมล็ดทานตะวัน ฯลฯ แทนที่จะแจกน้ำดื่มหรือกระดาษทิชชูอย่างสถานีบริการน้ำมันอื่น

นับตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา บริษัทบางจากฯ ได้สนับสนุนช่องทางการตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกษตรกรมีรายได้แม้ในภาวะราคาพืชผลตกต่ำ ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน เกิดการจ้างงาน ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมือง ซึ่งประเทศไทยในขณะนั้นกำลังประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ การช่วยเหลือผู้ถูกระหว่างองค์กรธุรกิจกับชุมชนท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนทางเดียวที่จะนำประเทศรอดพ้นจากวิกฤต และนำไปสู่การสร้างชุมชนให้พัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านี้ได้สร้างความประทับใจให้แก่ผู้เข้ามาใช้สถานีบริการน้ำมันบางจากมาโดยตลอด นับเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตคือชุมชน กับผู้บริโภค โดยมีสถานีบริการน้ำมันบางจากฯ เป็นจุดเชื่อมต่อ

นอกจากนี้ บริษัทบางจากฯ ยังได้ร่วมสนับสนุนนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP โดยภายในร้านสะดวกซื้อของสถานีบริการน้ำมันบางจาก บนทางหลวงสายหลักทุกเส้นทางทั่วประเทศ ได้จัดตั้งคอมพิวเตอร์ให้บริการข้อมูลแนะนำสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนะนำร้านอาหารอร่อย โดยมีแผนที่เดินทางบริการประกอบกับมุมบอร์ดประชาสัมพันธ์

“แนะนำกินเที่ยว” เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนผู้ผลิตสินค้า OTOP อันเป็นการจรรงค์ให้คนไทยเที่ยวเมืองไทย ใช้สินค้าไทย ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจไทยเข้มแข็งด้วย

ผลิตภัณฑ์ชุมชน - ของส่งมมาคุณ

2546

- มกราคม-กุมภาพันธุ์ ไซโกสต์ ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ ช่วยรับซื้อไซโกสต์ 1,000,000 ฟองจากสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ชลบุรีในภาวะไข่ไก่ถล่มตลาดจนราคาตกต่ำ

- กรรฎาคม-สิงหาคม กล้วยหอมทองกวาน ผลผลิตแปรรูปจากกล้วยหอมสด 48 ตัน ของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยใน 6 จังหวัดได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม ชุมพร และระนอง
- พฤศจิกายน-ธันวาคม ข้าวหอมมะลิแดงอบกรอบ ผลผลิตแปรรูปจากข้าวหอมมะลิแดง 42.5 ตัน ของชาวนาภาคอีสาน

ผู้ใช้น้ำมันบางจาก

2547

- มิถุนายน-กรรฎาคม ทอพีมะขาม ผลผลิตโดยกลุ่มชุมชนบัววัฒนา อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1,400,000 ซอง จากมะขามสด 75 ตัน เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ดีเด่น ระดับห้าดาว ภาคเหนือ ประจำปี 2546 ประเภทอาหาร

2549

- มีนาคม-เมษายน กล้วยตาก OTOP ผลผลิตโดยชุมชนในจังหวัดพิษณุโลก พิจิตร และสุโขทัย จำนวน 1,800,000 ซอง แปรรูปจากกล้วยน้ำว้าสดกว่า 170 ตัน เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับห้าดาว ในปี 2546-2549

ผลิตภัณฑ์ชุมชน - ของส่งมาคุณ

ผู้ใช้น้ำมันบางจาก

2550

- 1 กรกฎาคม-31 สิงหาคม

ผลิตภัณฑ์โดยเกษตรกรจังหวัดเพชรบูรณ์
จำนวน 1,500,000 ของ ผลิตภัณฑ์จาก
มะขามสด 100 ตัน เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP
ระดับ 5 ดาว ในปี 2547-2549

- 1 ตุลาคม-15 พฤศจิกายน
- ผลิตภัณฑ์โดยชุมชน 8 จังหวัด คือ ชุมพร
ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ระยอง จันทบุรี
ตราด เพชรบุรี และลำปาง จำนวน
1,800,000 ของ จากลำประดสด 800
ตัน เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับห้าดาว
ประจำปี 2547

2551

- 1-31 มีนาคม

ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรจังหวัดลพบุรี
และสระบุรี จำนวน
700,000 ของ จากเมล็ดทาน-
ตะวันที่ยังไม่ได้แกะเปลือกถึง 70 ตัน
เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับห้าดาว
ในปี 2546-2549

- 30 กรกฎาคม-22 สิงหาคม
- ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มผู้ปลูกกระเทียมภาคเหนือ
จำนวน 700,000 ชุด
จากกระเทียม 88,000
กิโลกรัม

2552

- 1-28 กุมภาพันธ์

ลูกหยีหวาน
สินค้าชุมชนจาก 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่
ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวนกว่า
600,000 ของ สร้างงาน
สร้างรายได้ให้ชุมชนกว่า
600 ล้านบาท

- 1-31 กรกฎาคม
- กล้วย
ผลิตภัณฑ์โดยกลุ่มสตรีสหกรณ์
บ้านหนองตม จังหวัดสุโขทัย จำนวนกว่า
1 ล้านของ จากกล้วยน้ำว้า 47 ตัน สร้าง
รายได้ให้ชุมชนกว่า 1,000 ล้านบาท

2554

- 18-30 เมษายน
- ข้าวกล้องแตงนาดำ
ผลิตโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรราชามะแฉ่ง
จังหวัดนครราชสีมา ช่วยสร้างรายได้
แก่ชุมชนราว 300 ล้านบาท

วัฒนธรรมการทำธุรกิจ อย่างยั่งยืน

วัฒนธรรมพนักงาน รากฐานขององค์กร คือ “คน”

“เป็นคนดี มีความรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”

คือวัฒนธรรมพนักงานที่บริษัทบางจาก ยึดเป็นแนวทางมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งการสรรหาบุคลากรที่จะมาร่วมงานกับบริษัทฯ จึงไม่ได้มุ่งที่ความรู้ความสามารถอย่างเดียว แต่ต้องเป็นคนดี มีจิตใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วย

“เป็นคนดี” คือ เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่คดโกงทุจริต
“มีความรู้” หมายถึง ความรู้ความสามารถที่จะใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิ-
ภาพ

“เป็นประโยชน์” คือ การนำความรู้ความสามารถของตนไปใช้ทำประโยชน์
ต่อผู้อื่น

จากเป้าหมายสูงสุด คือการมีส่วนร่วมพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคม
ไทย อันจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อองค์กรมีความแข็งแกร่งและพึ่งพาตนเองได้ บริษัทบางจาก
ตระหนักดีว่ารากฐานสำคัญนี้ย่อมมาจากความแข็งแกร่งของ “คน” จึงมุ่งมั่นบริหาร
และพัฒนาพนักงานให้เป็นคนที่มีความสุขและมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ต่อองค์กร
และสังคมไทย

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

บางจาก มีเจตนาปรารถนาที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นเลิศ มีความรู้
ความสามารถสูง ปฏิบัติงานอย่างมีธรรมาภิบาล และมีศักยภาพในการสร้างผล
ตอบแทนทางธุรกิจที่เป็นธรรมอย่างยั่งยืน จึงสนับสนุนให้พนักงานได้รับการ
ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริม
การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อสร้างวัฒนธรรม
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

โครงการ Knowledge Management เป็นโครงการต่อเนื่องที่จัดกิจกรรมหลากหลายให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการทำงาน เช่น วิธีทำงานใหม่ๆ ซึ่งช่วยลดขั้นตอน ลดต้นทุน การคิดค้นวิธีการแก้ปัญหา ฯลฯ ซึ่งได้จัดเก็บรวบรวมความรู้นี้อย่างเป็นระบบให้พนักงานได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง

บริษัทบางจากฯ ยังสนับสนุนการกระจายเสียง (64 Next Station) ภายในสำนักงานใหญ่ และถ่ายทอดถึงพนักงานในส่วนภูมิภาคผ่านระบบ IT เพื่อให้ทุกคนได้รับข่าวสารและความรู้ต่างๆ อย่างรวดเร็วและทั่วถึงเท่าเทียมกัน รวมทั้งการมีระบบเครือข่ายภายในองค์กร (intranet) เครือข่ายระหว่างองค์กร (internet) และระบบห้องสมุดออนไลน์ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของพนักงาน

“สโมสรพนักงาน” เป็นอีกแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บริษัทบางจากฯ สนับสนุนให้พนักงานที่สนใจในเรื่องเดียวกัน ได้รวมกลุ่มเรียนรู้และพัฒนาทักษะผ่านกิจกรรมในรูปแบบชมรม เช่น ชมรมดูนกบางจาก ชมรมบางจากรักนกทะเลไทย ชมรมถ่ายภาพ ชมรมจิตแจ่มใสร่างกายแข็งแรง ชมรมวาดภาพสีน้ำ ชมรมดนตรีไทยและดนตรีสากล ชมรมแบดมินตัน ชมรมฟุตบอล ชมรมว่ายน้ำ ชมรมเทนนิส ฯลฯ

ชมรมดูนกบางจาก

“ถ้าสิ่งแวดล้อมดี สิ่งมีชีวิตต้องอยู่ได้”

บริษัทบางจากฯ ตระหนักดีว่า ดัชนีชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่เห็นชัดที่สุดคือสิ่งมีชีวิตเล็กๆ อย่างนก เพราะหากธรรมชาติร่มรื่น ปลอดภัย ก็จะเอื้อให้สรรพสัตว์มาอาศัยและหากิน และเนื่องจากบริเวณโรงกลั่นบางจากเต็มไปด้วยนกมากกว่า 56 ชนิด พนักงานบางส่วนที่เกิดความรักและสนใจเรียนรู้วิถีชีวิตของนก จึงรวมตัวกันก่อตั้งเป็น “ชมรมดูนกบางจาก” ขึ้นในปี 2540

ชมรมดูนกบางจากเริ่มต้นจากสมาชิกได้เรียนรู้พื้นฐานการดูนกที่โรงกลั่นจากวิทยากรที่มอบกรม กระทั่งได้ฝึกฝนทักษะการดูนกนอกสถานที่ จนเกิดความชำนาญ พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเป็นผู้นำดูนก และนำมาสู่การจัดกิจกรรมดูนกบางจากให้แก่ประชาชนที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ช่วยปลูกฝังให้เยาวชนรักและหวงแหนธรรมชาติ รวมถึงการสร้างความรู้ความผูกพันระหว่างกันในครอบครัว

นอกจากนี้ชมรมยังได้เข้าร่วมทำกิจกรรมการสำรวจนกในธรรมชาติกับสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทยในเทศกาลต่างๆ นับเป็นหนึ่งในกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่พนักงานบางจากได้ร่วมปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง

ชมรมบางจากรักษ์ทะเลไทย

เกิดจากการรวมตัวของพนักงานที่สนใจในท้องทะเลตั้งแต่เมื่อปี 2548 เพื่อจัดกิจกรรมอนุรักษ์ท้องทะเลไทย เช่น การอบรมการอนุรักษ์และเพาะขยายปะการัง เมื่อวันที่ 8-9 พฤศจิกายน 2551 ที่ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน เกาะหวายปะการังรีสอร์ท เป็นต้น

พัฒนาศักยภาพบุคลากรพร้อมแข่งขันด้วย

Competency-based management

ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพของพนักงานทุกคน บริษัทบางจากฯ จึงส่งเสริมให้พนักงานได้ประเมินความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ตนเองควรพัฒนาปรับปรุง โดยการนำแนวคิด Competency มาใช้ ซึ่งผู้บริหารและพนักงานต้องมีคุณลักษณะหลักด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ดังนี้

- Ability for Adaptation and Initiation คือการเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง กล้าคิดนอกกรอบ
- Leadership คือความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ กล้าคิดกล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อองค์กรด้วยความโปร่งใส
- Teamwork Spirit คือการทำงานเป็นทีมด้วยใจบริการ ความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานกับผู้อื่น และกระตือรือร้นให้ความช่วยเหลือ ยอมรับในคุณค่าของผู้ร่วมทีม

- Organization Commitment คือการมุ่งมั่นและอุทิศตนทำงานให้บรรลุเป้าหมายองค์กร ด้วยวิถีทางที่ถูกต้องอย่างมีอาชีพและมีประสิทธิภาพ
- Personal Mastery คือความไม่รู้จักแพ้ กระตือรือร้น และมุ่งมั่นแสวงหาความรู้ พร้อมนำความรู้มาพัฒนาศักยภาพทั้งของตนเองและองค์กรอย่างต่อเนื่อง
- Social “SHEE” and CSR Awareness คือการตระหนักและปฏิบัติตามหลักความปลอดภัย อาชีวอนามัย สิ่งแวดล้อม และพลังงาน รวมทั้งการมีจิตสำนึกสาธารณะและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ทั้งต่อองค์กร ชุมชน และสังคม

สร้างพนักงานที่มีจิตอาสา บำเพ็ญประโยชน์ (Voluntary)

พระไพศาล วิสาโล ให้ความหมาย “จิตอาสา” ไว้ว่า “คือจิตที่ไม่มุ่งดูดาวยต่อสังคม หรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทานให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วย และด้วยจิตที่เป็นสุจริตที่ได้ช่วยผู้อื่น จะเน้นว่าไม่ใช่แค่การทำความดีเพื่อผู้อื่นอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาทางจิตวิญญาณของเราด้วย”

บริษัทบางจากฯ สนับสนุนให้พนักงานเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากงานประจำตามตำแหน่งหน้าที่ เพื่อให้พนักงานได้เรียนรู้การเสียสละทำงานเพื่อส่วนร่วม และสร้าง “จิตสาธารณะ” รวมทั้งยังเป็นโอกาสดีที่พนักงาน 900 กว่าคนจากส่วนงานต่างๆ จะได้รู้จักและเรียนรู้การทำงานเป็นทีม สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ และที่สำคัญได้ภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน

ปัจจุบันกิจกรรม “อาสาสมัคร” ของบางจาก แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

- อาสาสมัครเพื่อพัฒนาองค์กร เช่น อาสาสมัครประหยัลดพลังงาน ดีเจเสียงตามสาย (64 Next Station) ช่วยสื่อข่าวสารขององค์กรและเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ไปยังเพื่อนพนักงาน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ “การกำกับดูแลกิจการที่ดี” ฯลฯ
- อาสาสมัครเพื่อทำประโยชน์แก่ชุมชนเพื่อนบ้าน องค์กรบางจาก อยู่ร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนรอบโรงงาน จึงจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน โดยการสละเวลางานของอาสาสมัคร เช่น โครงการอาหารกลางวัน อาสาช่วยสอน ปลูกวิทยาศาสตร์กับน้ำมันบางจาก การจัดฟุตบอลชิงทุนการศึกษา ร่วมไปถึงการจัดกิจกรรมวันเด็ก ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องกว่า 1 ทศวรรษ

• อาสาสมัครเพื่อทำประโยชน์กับสังคม เช่น โครงการดูนกบางจาก ซึ่งอาสาสมัครได้ทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์นกและการนำดูนกให้หน่วยงานต่างๆ ช่วยประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ฯลฯ

แบ่งปัน และถ่ายทอดความรู้สู่สังคม

นอกจากการพัฒนาและบริหารองค์ความรู้ภายในองค์กรแล้ว บริษัทบางจาก ยังได้ถ่ายทอดความรู้ที่บริษัทมีความเชี่ยวชาญให้แก่สังคมในหลาย ๆ ทาง ได้แก่

- การเปิดให้เยี่ยมชมกิจการโรงงาน ปัจจุบันมีผู้สนใจเยี่ยมชมกิจการโรงงานบางจากในแต่ละปีนับ 10,000 คน
- การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการบัญชีสิ่งแวดล้อม นับตั้งแต่ปี 2548 บางจากได้จัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost Accounting) และเผยแพร่สู่สาธารณะในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อมาได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องบัญชีค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ประกอบการอื่น ๆ เพื่อใช้บริหารงานด้านสิ่งแวดล้อม ให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดต้นทุน ได้รับประโยชน์ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและการเงินซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจ
- ศูนย์ฝึกอบรมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ณ ศูนย์จ่ายน้ำมันบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยแก่บุคคลภายนอก เช่น การดับเพลิงขั้นต้นและขั้นสูง การซ้อมหนีไฟประจำปี เป็นต้น ที่ผ่านมามีการจัดอบรมไปแล้วเป็นจำนวนกว่า 20,000 คน
- เว็บไซต์พลังงานทดแทน ห้องสมุดสิ่งแวดล้อมและ CSR เว็บไซต์บางจาก www.bangchak.co.th ได้จัดทำห้องสมุดสิ่งแวดล้อมและข้อมูลพลังงานทดแทน รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นช่องทางให้นักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไป สามารถค้นคว้าหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้
- วิทยากรแก่บริษัทและองค์กรที่สนใจ ช่วยถ่ายทอดนโยบายและประสบการณ์ด้านต่างๆ เช่น การดำเนินธุรกิจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การกำกับดูแลกิจการที่ดี การดูแลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการการตรวจสอบภายใน เป็นต้น

วัฒนธรรมธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม

“พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนควบคู่กับสิ่งแวดล้อมและสังคม”

คือหลักการดำเนินธุรกิจที่บริษัทบางจาก ยึดถือ ผลประกอบการของกิจการ จึงเป็นการวัดประสิทธิภาพด้าน “มูลค่า” ซึ่งต้องควบคู่ไปกับการดูแลสิ่งแวดล้อม และรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการวัดประสิทธิภาพด้าน “คุณค่า”

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บริษัทบางจาก มีความมุ่งมั่นในการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม โดยได้พัฒนาด้านประสิทธิภาพไปพร้อมๆ กับความพยายามลด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการทำงาน ครอบคลุมตั้งแต่การผลิต ไปจนถึงผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงาน ผู้รับเหมา ประชาชนในชุมชนรอบข้างโรงกลั่น และสังคมไทย

🌿 นโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

บริษัทบางจาก ได้กำหนดนโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และพลังงาน เพื่อเป็นหลักปฏิบัติแก่กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานทุกคน เช่น การปฏิบัติงานให้เกิดความปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม การป้องกันภาวะมลพิษ การรั่วไหลและการสูญเสียของน้ำมัน การป้องกันอุบัติเหตุในทุกด้าน เป็นต้น โดยมี การดูแลเน้นย้ำ กับพนักงานในการร่วมกันปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้บริษัทบางจากฯ ได้ใช้ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ISO14001 ซึ่งได้รับการรับรองอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2540 ถึงปัจจุบัน และระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามมาตรฐาน OHSAS/TIS 18001 ทั้งในส่วนของโรงกลั่น คลังน้ำมัน บางจาก และคลังน้ำมันบางปะอิน นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผน การจัดการอบรม การสื่อสาร การเตรียมความพร้อม การตรวจติดตามและประเมินผล ฯลฯ เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบาย

🌿 นโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บริษัทบางจากฯ ให้ความสำคัญเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาโดยตลอด จึงได้จัดทำคู่มือ “นโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดี” เพื่อให้ทุกคนในองค์กรยึดถือเป็นแนวทางหลักในการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส รับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย รวมทั้งรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศ ไม่ว่าจะเป็พนักงาน ลูกค้าและประชาชน คู่ค้า คู่แข่ง เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น รวมถึงชุมชนรอบโรงกลั่น

การจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน โปร่งใส มีความเท่าเทียม ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยแบ่งเป็นสายงานตามลักษณะงาน ได้แก่ สายงานด้านธุรกิจโรงกลั่น สายงานด้านธุรกิจการตลาด สายงานด้านบัญชีและการเงิน และสายงานด้านบริหารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

การดำเนินธุรกิจอย่างมีเหตุผลของบริษัทมาจากมาจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีของคณะกรรมการบริษัทฯ ซึ่งได้แต่งตั้งกรรมการผู้จัดการใหญ่เป็นผู้ดูแลการดำเนินงานและผลประกอบการ มีสำนักตรวจสอบภายในทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของกรรมการผู้จัดการใหญ่และกิจกรรมทางการเงินที่สำคัญของบริษัทให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด รวมถึงเป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ

คณะกรรมการบริษัทฯ ได้จัดให้ทำแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และการทำแบบประเมินผลตนเองด้วย ซึ่งต่อมาได้ขยายไปถึงคณะกรรมการชุดย่อยต่างๆ เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาทบทวนปัญหาการปฏิบัติงานในหน้าที่ และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ตลอดจนนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง เพื่อพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

4.3 ยึดมั่นในกรอบและกระบวนการตัดสินใจลงทุน

ในการลงทุน บริษัทบางจากฯ พิจารณาจากหลักความจำเป็นเร่งด่วน และความสำคัญต่อเป้าหมายบริษัทเป็นสำคัญ โดยแต่ละสายงานต้องจัดทำแผนงบประมาณ พร้อมผลตอบแทนการลงทุน เสนอต่อคณะกรรมการลงทุน คณะกรรมการบริหารและจัดการบริษัทฯ และคณะกรรมการบริษัทฯ ให้พิจารณาอนุมัติตามลำดับ หลังจากนั้นจะมีการติดตามการจัดสรรและการลงทุนให้เป็นไปตามแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.4 ยึดหลักการวางแผนธุรกิจที่เป็นระบบ มีเหตุมีผล อย่างเป็นระบบ

บริษัทบางจากฯ มีการวางแผนทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและพนักงานทุกระดับ ทำให้ทิศทางและเป้าหมายได้รับการถ่ายทอดอย่างทั่วถึง

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจัดทำไปพร้อมกัน โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีนักวางแผนจากทุกสายงานเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้สามารถวิเคราะห์และคาดการณ์ปัจจัยต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ ครบถ้วน และครอบคลุม

เมื่อได้ยุทธศาสตร์องค์กรแล้ว ก็จะถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดจากระดับองค์กร ลงมาเป็นเป้าหมายระดับสายงาน ส่วนงาน จนกระทั่งถึงระดับบุคคล ซึ่งทำให้พนักงานทุกคนมีเป้าหมายในการทำงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร

42 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ของชุมชนและสังคม

หน่วยที่เล็กที่สุดและมีความสำคัญที่สุดในสังคม คือครอบครัว เพราะเมื่อครอบครัวแข็งแรง จึงจะสามารถเสริมสร้างรากฐานจริยธรรม การเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพของคนในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของประเทศชาติต่อไป

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บริษัทบางจากฯ ได้ใช้ความพยายามตามกำลังความสามารถเพื่อร่วมสร้างสังคมที่ดีงาม โดยเริ่มจากชุมชนรอบข้าง ซึ่งแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการของสังคมทั้งระบบ แต่พนักงานก็ภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ต่อชนสังคม

โครงการด้านการศึกษา

• โครงการโรงเรียนของหนู (เริ่มปี พ.ศ. 2542) หนึ่งชั่วโมงก่อนเลิกงาน อาสาสมัครพนักงานบางจากจะรวมตัวกันไปสอนการบ้านและจัดกิจกรรมกับเด็กๆ ในชุมชนรอบโรงกลั่น และช่วงปิดภาคเรียนของทุกปีจะมีการจัดกิจกรรม “ค่ายเยาวชนบางจาก” มุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นกลุ่ม และพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

• โครงการส่งเสริมหักวิทยาศาสตร์กับน้ำมันบางจาก พัฒนาสู่โครงการเปิดโลกการเรียนรู้กับบางจาก (เริ่มปี 2545 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “เปิดโลกการเรียนรู้กับบางจาก”) สำหรับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยวิศวกรผู้เชี่ยวชาญของโรงกลั่นบรรยายให้ความรู้และนำชมกระบวนการผลิตจริง ปัจจุบันมีนักเรียน

ร่วมโครงการแล้วกว่าหลายหมื่นคน - โครงการทุนการศึกษาเยาวชนบางจาก สนับสนุนเยาวชนที่มีความประพฤติดี จิตใจดี ตั้งใจเรียน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์จากโรงเรียนทั้ง 19 แห่งในโครงการอาหารกลางวันของบางจากฯ และนักเรียนจากชุมชนที่คณะกรรมการชุมชนพิจารณาคัดเลือก

• โครงการประกวด “ไบโอดีเซล-แก๊สโซฮอล์ วิธีพิพียงของคนไทย” (พีไปโอ-น้องแก๊สซี) (เริ่มปี 2550 เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม) โรงเรียนที่มีผลงานชนะเลิศจะได้ร่วมทำกิจกรรม “บางจาก Youth Club” พร้อมเยี่ยมชมโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

โครงการด้านกีฬา

• โครงการฟุตบอลเยาวชนบางจาก และโครงการฟุตซอลชุมชนบางจาก จัดการแข่งขันฟุตบอลเยาวชนโดยมีโรงเรียน 32 แห่งจาก 7 เขตของกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการเข้าร่วมการแข่งขัน และจัดการแข่งขันฟุตซอลให้แก่เยาวชนชุมชนรอบโรงกลั่น มี 14 ทีมเข้าร่วมแข่งขัน

โครงการด้านสิ่งแวดล้อม

• กิจกรรมเพาะกล้า คีนป่า ให้อุทลอง (เริ่มปี 2548-2552) ส่นบสนุน เมล็ดพันธุ์พืชท้องถิ่นให้นักเรียนโรงเรียนในชุมชนรอบบางจาก และโรงเรียน ในพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรียนรู้วิธีการเพาะจนเป็นกล้าไม้ แล้วนำ กล้าไม้ไปมอบให้โครงการความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำปะทาว (ภูทลอง) รวมทั้งการจัด “ทอดผ้าป่ารักษาต้นน้ำ” ณ วัดป่าสุคะโต จังหวัดชัยภูมิ โดย พนักงานบางจากและครอบครัวได้ร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์ เป็นอาสาสมัครร่วม ปลูกป่า และปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกปี

• โครงการครอบครัวใบไม้รวมใจ ประหยัดไฟ ใช้หลอดตะเกียบ รณรงค์ ให้ชุมชนนำหลอดได้มาแลกหลอดตะเกียบกับบางจาก ได้ฟรีบ้านละ 3 หลอด และหลอดดมอม T5 ช่วยลดการใช้พลังงาน ลดค่าใช้จ่าย พร้อมกับบรรเทาปัญหา ภาวะโลกร้อน (คิดเป็นพื้นที่ป่า 50 ไร่) เพื่อนำกลับไปปลูกคืนยังป่าภูทลองต่อไป

• ค่ายครอบครัวใบไม้ มุ่งสร้างจิตสำนึกที่ดี และให้ความรู้ความเข้าใจใน การลดปัญหาและดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการเปลี่ยนพฤติ- การรกรการบริโภคให้ใช้พลังงานและเกิดขยะ น้อยที่สุด

• ครอบครัวสัญจร : ปลูกป่าชายเลน คลองโคน บางจากฯ และเพื่อนบ้านกลุ่ม ครอบครัวทุกรุ่นทุกวัยร่วมกันปลูกป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูและขยายพื้นที่ป่าชายเลนที่สถานีพัฒนา ทรัพยากรป่าชายเลนที่ 7 ตำบลคลองโคน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

• โครงการโรงเรียนเชิงนิเวศ (Eco-School) (เริ่มปี 2551) ร่วมกับสถาบัน สิ่งแวดล้อมไทยซึ่งได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน เช่น การ ประกวดโครงงานและสิ่งประดิษฐ์ลดภาวะโลกร้อนจากขยะและวัสดุเหลือใช้ กิจกรรมธนาคารขยะเพื่อรณรงค์การใช้กระดาษ 2 หน้า เป็นต้น

โครงการด้านคุณภาพชีวิต

• โครงการส่งเสริมสุขภาพชุมชน : โครงการแว่นแก้ว ร่วมกับการไฟฟ้า ฝายผลิตแห่งประเทศไทยให้บริการวัดสายตาประกอบแว่นเพื่อช่วยเหลือชุมชน และนักเรียนที่มีปัญหาทางสายตา

• โครงการครอบครัวเดียวกัน (เริ่มปี 2536) ส่งเสริมความสัมพันธ์ใน ครอบครัว โดยจัดกิจกรรมหลายรูปแบบให้สมาชิกในครอบครัว ได้ใช้เวลาร่วมกัน

• โครงการสานสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนรอบโรงกลั่นบางจากกับบริษัท บางจาก เช่น กิจกรรม “เยี่ยมบ้านบางจาก-ชมหน่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม เพื่อสิ่งแวดล้อม” และ “โครงการชุมชนสัญจร” นอกจากนี้ยังจัดทำจุลสาร ครอบครัวใบไม้/สารรอบรั้วบางจาก เพื่อสื่อสารสาระความรู้ความเคลื่อนไหว ในกิจการและกิจกรรมต่างๆ ออกเป็นประจำทุก 2 เดือน

มาตรฐาน ความปลอดภัย และอาชีวอนามัยสิ่งแวดล้อม คุณากรพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน

การบริหารความเสี่ยงทั้งองค์กร (Enterprise wide Risk Management-ERM)

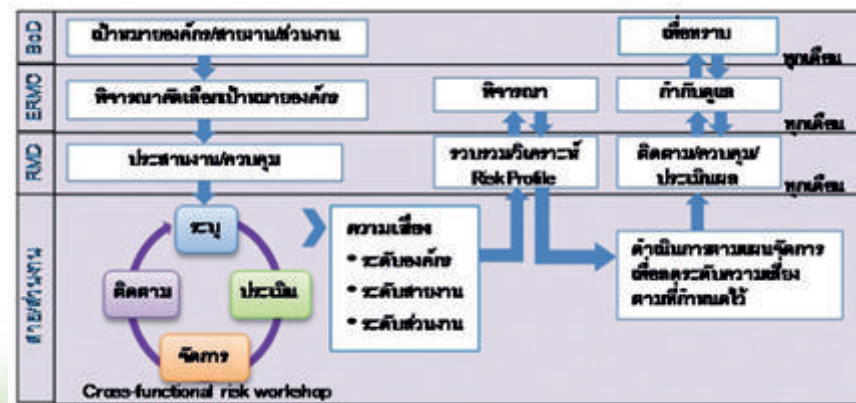
บริษัทบางจากฯ ตระหนักดีว่าปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้กิจการพัฒนาก้าวหน้าไปได้อย่างยั่งยืน คือความสามารถในการปรับตัวให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ตั้งแต่ปี 2547 บริษัทบางจากฯ จึงนำหลักการบริหารความเสี่ยงทั้งองค์กร มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าบริษัทจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และเพิ่มความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี รองรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง

คณะกรรมการบางจากฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงทั้งองค์กร (ERMC) และได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยงเข้ามาเป็น

กรรมการร่วมกับกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูง เพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหาร พัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงทั้งองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ผลักดันให้เกิดความร่วมมือจากหน่วยงานทุกระดับ และควบคุมดูแลการ

บริหารความเสี่ยงโดยรวมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยมีหน่วยงานบริหารความเสี่ยงองค์กร (RMD) ทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานต่างๆ ในการประเมินรวบรวมความเสี่ยงทุกประเภททั่วทั้งองค์กร และมีผู้ประสานงานบริหารความเสี่ยงประจำแต่ละสายงานทำหน้าที่ขับเคลื่อนทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจแก่พนักงานทุกคนเพื่อพัฒนาการบริหารความเสี่ยงให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร

แผนรับมือกรณีเกิดภาวะวิกฤต (Crisis Management Plan)

บริษัทบางจากฯ ได้จัดทำแผนบริหารภาวะวิกฤตซึ่งพิจารณาจากสภาพแวดล้อมในช่วง 2-3 ปีข้างหน้า เพื่อเป็นแนวทางควบคุมเหตุการณ์วิกฤตและการฟื้นตัวสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ประกอบด้วยแผนบรรเทาผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม แผนแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจไม่ให้ธุรกิจหยุดชะงัก และแผนจัดการสื่อเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบต่อชื่อเสียงของบริษัท

ภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในกรณีต่างๆ เช่น กรณีเกิดเหตุร้องเรียนเกี่ยวกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ เหตุอุกฉวนโรงกลั่นหรือคลังน้ำมัน ที่สำนักงานใหญ่ กรณีเกิดโรคระบาดจนพนักงานมาทำงานไม่ได้ เป็นต้น

แผนบริหารภาวะวิกฤตเพื่อบรรเทาผลกระทบเหล่านี้ได้รับการติดตามและทบทวนแผนให้เป็นปัจจุบัน เช่น สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้รับผิดชอบและบทบาทหน้าที่ ขึ้นต่อดำเนินงาน รวมถึงการซักซ้อมอย่างต่อเนื่อง

ความปลอดภัย และความรับผิดชอบต่อชุมชนรอบโรงกลั่น

บริษัทบางจากฯ ได้ริเริ่ม “โครงการบางจากห่วงใย ปลอดภัยในชุมชน” เพื่อให้ชุมชนร่วมดูแลและส่งเสริมความปลอดภัย โดยมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์ฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของบางจากฯ ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน เป็นวิทยากรฝึกอบรม

ปี 2546 บริษัทบางจากฯ ได้ก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ณ ศูนย์จ่ายน้ำมันบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในหลักสูตรต่างๆ แก่บุคคลภายนอกได้แก่ หลักสูตรบัญชีการบริหารสิ่งแวดล้อม การดับเพลิงขั้นต้น การดับเพลิงขั้นสูง การจัดการระงับเหตุอุกฉวน และการซ้อมหนีไฟประจำปี โดยที่ผ่านมามีการจัดอบรมบุคคลภายนอกไปแล้วกว่า 20,000 คน

กระบวนการผลิตกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

บริษัทบางจากฯ ให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการผลิต อันได้แก่ การเลือกใช้เทคโนโลยีสะอาด การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่นำมาใช้และสิ่งเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิต จนกระทั่งเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพสะอาดที่ดีต่อรถยนต์และสิ่งแวดล้อม

การคัดเลือกเทคโนโลยีที่ก่อมลพิษน้อย

เทคโนโลยีที่ช่วยลดการก่อมลพิษ เช่น หน่วยไอโซเมอไรเซชัน (Isomerization Unit) เป็นหน่วยที่เพิ่มค่าออกเทนในน้ำมันเบนซิน โดยไม่ก่อให้เกิดเบนซินซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง หน่วยกำจัดกำมะถันในก๊าซเชื้อเพลิงและหน่วยผลิตกำมะถัน ซึ่งช่วยแยกกำมะถันจากก๊าซเชื้อเพลิงแล้วนำกลับมาแปรรูปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หน่วย Sour Water Stripper นำน้ำเสียจากกระบวนการผลิตกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

เทคโนโลยีที่ช่วยลดการใช้เชื้อเพลิง เช่น หน่วยปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเครื่องบิน (Kerosene Treating Unit) ใช้กระบวนการผลิตที่ไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงหรือพลังงานความร้อน อุปกรณ์ให้ความร้อนแก่อากาศเบื้องต้น (Air Pre-heater) ใช้ก๊าซที่ได้จากการเผาไหม้กลับมาให้ความร้อนเพื่ออุ่นอากาศที่ใช้ในการเผาไหม้ แทนการปล่อยทิ้ง หม้อน้ำจากความร้อนเหลือทิ้ง (Waste Heat Boiler) ใช้เทคโนโลยี

โลยีที่ไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงผลิตไอน้ำและลดอุณหภูมิของก๊าซที่ปล่อยออกจากปล่องไอน้ำจากการผลิตนี้ยังนำไปใช้ผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้ในกระบวนการผลิตด้วย

เทคโนโลยีที่ช่วยลดการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เช่น ระบบการนำ Condensate กลับมาใช้ใหม่ ช่วยลดปริมาณการใช้น้ำของโรงกลั่น เป็นต้น

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ในกระบวนการผลิต

โรงกลั่นน้ำมันบางจากฯ ใช้เชื้อเพลิงสะอาดในกระบวนการกลั่นน้ำมัน คือ ก๊าซเชื้อเพลิงที่กำจัดกำมะถันแล้วเป็นเชื้อเพลิงหลัก (มากกว่า 90%) และใช้น้ำมันเตากำมะถันต่ำมาก (น้อยกว่า 0.5% โรงงานอุตสาหกรรมทั่วไปใช้น้ำมันเตากำมะถัน 2% และ 3%) รวมทั้งไฟฟ้า เป็นเชื้อเพลิงเสริมในกรณีก๊าซเชื้อเพลิงหลักไม่เพียงพอ ทำให้คุณภาพอากาศที่ปล่อยออกมามีค่าดีกว่ามาตรฐานมาก ยิ่งกว่านั้นยังควบคุมการเกิดเปลวไฟที่ปล่อง Flare ให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังดำเนินการลดการใช้พลังงานเพื่อลดปริมาณอากาศเสียที่ปล่อยสู่บรรยากาศ

การจัดการของเสียที่ปล่อยออกมาจากกระบวนการผลิต

- **มลภาวะทางน้ำ** บริษัทบางจากฯ ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียซึ่งประกอบด้วยระบบบำบัดทางกายภาพและระบบบำบัดทางชีวภาพเพื่อให้มีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนดก่อนปล่อยทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อม และได้ติดตามตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทั้งนี้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

- **มลพิษทางอากาศ** มีการตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั้งที่แหล่งกำเนิดและบริเวณรอบโรงกลั่น ซึ่งพบว่าคุณภาพอากาศในบริเวณโรงกลั่นฯ ดีกว่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศของกรมควบคุมมลพิษ

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่โปร่งใส เปิดเผย และตรวจสอบได้

ในการดูแลและติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศในบรรยากาศ บริษัท บางจาก เป็นบริษัทแรกและบริษัทเดียวที่ได้ติดตั้งเครื่องแสดงผลวิเคราะห์สภาพอากาศบริเวณหน้าโรงกลั่นและในชุมชนใกล้เคียง เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชน มีบทบาทในการร่วมตรวจสอบบริษัท

สำหรับการบริหารจัดการภายใน บริษัทได้นำเทคโนโลยีด้าน IT มาใช้ เพื่อให้พนักงานค้นหาและจัดเก็บข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัย และความปลอดภัยได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เรียกว่าระบบ Environment Health and Safety หรือ EHS มีระบบงานย่อย เช่น ระบบการเตือนอันตราย ที่พนักงาน สามารถแจ้งการพบสภาพแวดล้อมหรือการทำงานที่ไม่ปลอดภัยในบริษัท ระบบการรายงานอุบัติการณ์ เป็นระบบบันทึกข้อมูลการเกิดอุบัติการณ์ โดยมีการวิเคราะห์ หาแนวทางการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดซ้ำอีก เป็นต้น

บริษัทบางจาก ยังมีระบบการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง ด้วยการสร้าง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเปิดช่องทางแจ้งเบาะแสการกระทำผิด กฎหมายหรือจรรยาบรรณ การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสรวมทั้งกระบวนการ ดำเนินการหลังจากมีผู้แจ้งเบาะแสร่วม เพื่อให้การสอดคล้องดูแลผลประโยชน์ของ บริษัทที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีมาตรการที่รัดกุมในการ วางแผน ติดตาม ควบคุม และป้องกันการดำเนินงานและการใช้งบประมาณ มิให้เกิดการนำประโยชน์ของบริษัทฯ ไปเป็นประโยชน์ส่วนตน โดยคณะกรรมการ บริษัทฯ ได้เปรียบเทียบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดอย่าง สม่าเสมอ และมีหน่วยตรวจสอบภายใน ทำการตรวจสอบและรายงานผลการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่วางไว้ต่อ คณะกรรมการ

- สิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากกระบวนการผลิต ของเสียอันตราย ที่สามารถใช้เป็นเชื้อเพลิง/วัตถุดิบทดแทน จะส่งไปกำจัดเป็นแหล่งพลังงาน หมุนเวียนในเตาเผาปูนซีเมนต์ ช่วยลดปัญหาการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ส่วน ของเสียที่ไม่อันตรายจะนำไปทำกระบวนการ Reuse หรือ Recycle เพื่อใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนที่เหลือจะใช้วิธีฝังกลบ สำหรับขยะทั่วไปจะทำ คัดแยกขยะอย่างถูกวิธี

นอกจากนี้บริษัทบางจาก ยังดำเนินกิจกรรมเพื่อสื่อสาร เผยแพร่ความรู้ แก่พนักงาน และบุคคลทั่วไป ในเรื่องอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัด กิจกรรมโครงการ Energy Saving Day รณรงค์การประหยัดพลังงานในบริษัท กิจกรรม “บางจากใส่ใจ ห่วงใยสุขภาพ” เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพ กิจกรรม “บางจากหัวใจรีไซเคิล” เพื่อส่งเสริมพนักงานนำขยะมารีไซเคิล เป็นต้น

“หัวใจของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความยั่งยืน”

วิวัฒนา โอภาณนท้อมตะ

รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ สายงานด้านบริหารและเทคโนโลยีสารสนเทศ บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

จุดเริ่มต้นของสถานีบริการน้ำมันบางจาก

เดิมธุรกิจของบริษัทบางจากฯ มีเฉพาะโรงกลั่นน้ำมัน แต่ก่อนเป็นโรงกลั่นน้ำมันของบริษัทซิมิทซึ่งเข้ามารับสัมปทานจากรัฐบาลไทย โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อหมดสัญญาแล้วจะต้องมอบทรัพย์สินทุกอย่างให้แก่รัฐบาล ซึ่งตอนนั้น ปตท. ก็กรมการพลังงานทหาร ได้เข้ามาดูแลต่อ ปรากฏว่าขาดทุน 3-4 ปีติดต่อกัน รัฐบาลจึงมองว่าน่าจะมืองค์กรใหม่ที่มีความคล่องตัวในการแข่งขันมาดำเนินการ จึงจัดตั้งเป็นบริษัทบางจากฯ ขึ้น เป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งมีผู้ถือหุ้นคือ กระทรวงการคลัง ปตท. และธนาคารกรุงไทย

หน้าที่ของโรงกลั่นน้ำมัน คือการซื้อน้ำมันดิบมากลั่นแล้วขายส่ง มีลูกค้าสำคัญคือ ปตท. และบริษัทน้ำมันต่างชาติ ต่อมาทางบริษัทมีนโยบายขยายธุรกิจจากโรงกลั่นไปทำธุรกิจค้าปลีกภายใต้แบรนด์ของเราเอง เพราะตอนนั้นเศรษฐกิจของประเทศกำลังดี จึงเป็นที่มาของปั้มน้ำมันบางจาก ทำให้เราจำเป็นต้องมีคลังน้ำมันในต่างจังหวัด และระบบขนส่งน้ำมันจากโรงกลั่นมาที่คลัง

แนวคิดและที่มาของปื้มชุมชน

วัตถุประสงค์ของการตั้งบริษัทบางจากฯ มี ๒ ประการ คือการมีส่วนร่วมดูแลความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคมไทย จะเห็นว่าบริษัทบางจากฯ ไม่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อทำธุรกิจอย่างเอกชนทั่วไป แต่ต้องหาแนวทางการดำเนินการเพื่อให้แข่งขันกับต่างชาติได้ ขณะเดียวกันต้องมีส่วนร่วมทำให้สังคมดีขึ้นด้วย นี่คือโจทย์ที่ต่างกับบริษัทต่างชาติซึ่งคิดเรื่องกำไรอย่างเดียว

66 สิ่งที่บริษัทบางจากฯ ได้ประโยชน์ต่อยอดจากการทำธุรกิจกับสหกรณ์ทั่วประเทศ คือ “สินค้าชุมชน” เราพบว่าสินค้าของชุมชนหลายแห่งเป็นสินค้าที่ดี แต่ขายเฉพาะตลาดในท้องถิ่นเท่านั้น เราเพียงแต่ช่วยขยายการผลิตของชุมชนเพิ่มขึ้นตามดีมานด์ และยังจัดทำหีบห่อสินค้าให้สอดคล้องกับรสนิยมคนในเมือง **99**

ตอนที่บางจากหันมาจับธุรกิจค้าปลีกคือปื้มน้ำมัน ปรากฏว่าข้าวกำลังมีปัญหาราคาตกต่ำ เราจึงคิดเรื่องช่วยพยุงราคาข้าวให้เกษตรกร โดยร่วมกับสหกรณ์โครีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ทำโครงการน้ำมันแกลกข้าว คือเขาเอาข้าวมาแกลกน้ำมันของเรา เพราะน้ำมันเป็นปัจจัยหนึ่งของการทำการเกษตร ในขณะเดียวกันข้าวที่เราแกลกมาก็นำไปทำโครงการอาหารกลางวันให้โรงเรียนรอบโรงกลั่นกว่า 10 โรงเรียน นั่นคือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เราเริ่มรู้จักสหกรณ์ และเกิดจุดประกายความคิดต่อว่า สหกรณ์ก็ต้องการน้ำมัน ขณะที่เกษตรกรต้องซื้อน้ำมันจากปื้มน้ำมันซึ่งส่วนใหญ่เป็นของต่างชาติ แล้วทำไมสหกรณ์ไม่ขายน้ำมันให้สมาชิกของตัวเอง ซึ่งศักยภาพของสหกรณ์ทำได้ เพราะมีทั้งสถานที่และบุคลากร

ดังนั้นเราจึงสร้างปื้มน้ำมันเล็กๆ ขึ้นมา บริษัทบางจากฯ ช่วยจัดระบบให้เขาค้าขายน้ำมันเป็น แล้วมีส่วนร่วมลงทุนบ้าง เช่น การจัดทำป้าย โลโก้ ฯลฯ ส่วนอื่นสหกรณ์มีศักยภาพลงทุนเองได้

สหกรณ์กับประโยชน์จากปื้มน้ำมัน

ประโยชน์นั้นได้ตรงที่สมาชิกสหกรณ์ซื้อน้ำมันในราคาถูกลงกว่าข้างนอก เพราะสหกรณ์ไม่ได้ทำเพื่อกำไร สุดท้ายกำไรของธุรกิจน้ำมันจะคืนกลับเป็นเงินปันผลให้สมาชิกสหกรณ์ โครงสร้างแบบนี้ถ้าอะไรจะตกอยู่ที่สหกรณ์ แทนที่จะไปให้กับบริษัทน้ำมันต่างชาติ และเมื่อเกษตรกรซื้อน้ำมันถูกลง ต้นทุนการผลิตก็ถูกลง นับเป็นโมเดลธุรกิจที่ดี สหกรณ์อื่นก็สนใจเพราะสมาชิกสหกรณ์ได้ประโยชน์ กรมส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรจึงสนับสนุนให้บริษัทบางจากฯ ขยายผลกับสหกรณ์ทั่วประเทศ ซึ่งปัจจุบันนี้มีอยู่ 500 กว่าแห่ง

ปื้มชุมชนสมัยก่อนมีตู้เดียว ขายแต่น้ำมันดีเซลให้เฉพาะสมาชิก ต่อมาขยายให้คนทั่วไป สหกรณ์หลายแห่งมีศักยภาพก็ขยายเพิ่มเป็น 3-5 ตู้ และขายน้ำมันเบนซินด้วย ขณะนี้ปื้มหลายแห่งกิจการดีมาก เป็นปื้มใหญ่ไม่ใช่ปื้มเล็ก ๆ

บางจากกับชุมชน : น้ำผึ้งเรือ เสือผึ้งป่า

เราขายน้ำมันให้สหกรณ์ในราคาปรกติ แต่สหกรณ์ได้กำไรรวมจากการขายน้ำมันและสินค้าอื่นให้เกษตรกร บริษัทบางจากฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระบวนการนี้สมบูรณ์

สิ่งที่บริษัทบางจากฯ ได้ประโยชน์ต่อยอดจากการทำธุรกิจกับสหกรณ์ทั่วประเทศ คือ “สินค้าชุมชน”

เราพบว่าสินค้าของชุมชนหลายแห่งเป็นสินค้าที่ดี เพียงแต่ขายเฉพาะตลาดรอบหมู่บ้านหรือในอำเภอของตนเท่านั้น ขณะที่บริษัทบางจากฯ ต้องแข่งขันกับบริษัทต่างชาติในด้านต่างๆ เช่นการโปรโมชัน โดยปกติจะแจกกระดาษทิชชู่น้ำดื่ม ของเล่น ฯลฯ เราจึงคิดว่าทำไมไม่ลองแจกสินค้าชุมชนดูบ้าง เพื่อช่วยส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เดิมมีข้อจำกัดเรื่องการตลาดอยู่ เช่น เดิมน้ำมันครบ 500 บาทได้กล้วยกวนฟรี เพียงเท่านั้นหมู่บ้านที่ผลิตสินค้านั้นจะมีดีมานด์มากขึ้น รายได้มากขึ้น เศรษฐกิจหมู่บ้านดีขึ้น

โครงสร้างแบบนี้เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย บริษัทบางจากฯ เพียงแต่ช่วยขยายการผลิตของชุมชนเพิ่มขึ้นตามดีมานด์ที่ต้องการ และยังจัดทำหีบห่อสินค้าให้สอดคล้องกับรสนิยมคนในเมือง เมื่อคนกินแล้วติดใจก็ไปซื้อที่ร้านไบจาก ทำให้สินค้ามีดีมานด์ค่อนข้างต่อเนื่อง

ภาพพจน์ของบริษัทบางจากฯ จึงอยู่คู่กับชุมชนมาตลอด ทำให้เมื่อมีปัญหา ราคาผลิตผลเกษตรตกต่ำ เช่น มะนาว ลำไย ไข่ กรรมการค้าภายในจะมาหาเรา ให้ช่วยซื้อไข่ไก่สักล้านฟอง ซื้อมะนาวสัก 20 ตัน เพื่อช่วยพยุงราคา เราก็ซื้อแล้ว นำไข่ไก่ มะนาว มาแถมแก่ลูกค้าที่เติมน้ำมัน

โครงการนี้จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบริษัทบางจากฯ เรื่องการทำธุรกิจพร้อมกับการมีส่วนร่วมพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม ระยะเวลาตั้งแต่มีกระแส CSR บริษัทบางจากฯ จึงเป็นโมเดลที่ค่อนข้างชัดเจน แต่ย้อนหลังไปเมื่อ 20 ปีก่อน ทุกคนมองเป็นเรื่องตลกกว่าทำธุรกิจแบบนี้จะทำกำไรสูงสุดได้อย่างไร

บริษัทบางจากฯ ได้พิสูจน์ตัวเองมาแล้ว ในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ แม้ว่าภาพลักษณ์ปั้มบางจากในขณะนั้นอาจดูฝืดฝางไม่ได้ แต่ลูกค้าก็ยังเติมน้ำมันเพื่อช่วยสนับสนุนให้บางจากอยู่รอด เกิดเป็นชมรมคนรักบางจาก ซึ่งรณรงค์ให้คนใช้น้ำมันบางจาก น้ำมันของคนไทย นี่คือนี่ที่ชี้ให้เห็นว่ามีผู้ประกอบการที่สนับสนุนเราด้วยศรัทธาที่อยากมีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม เพราะบริษัทบางจากฯ ไม่เคยคิดเอาเปรียบสังคม แต่คิดว่าทำอย่างไรให้บริษัทอยู่ได้ สังคมอยู่ได้ ไม่ฉวยโอกาสเอากำไรสูงสุดขณะที่คนเดือดร้อนกันถ้วนหน้า เมื่อถึงวันที่เรากลับมาแข็งแกร่ง เราจะต้องตอบสนองคืนสู่ผู้ประกอบการที่สนับสนุนเราตลอดมา

วัฒนธรรมบางจาก : ธุรกิจกับความยั่งยืน

ผมคิดว่าเป็นความฉลาดของผู้นำคนแรก คือคุณโสภณ สุภาพงษ์ ที่มองทะลุว่าความยั่งยืนในธุรกิจต้องอยู่ที่คน เพราะบริษัทเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นตัวตนคือคน ไม่ใช่ชีวิตหรือเครื่องจักร สิ่งที่ทำนาคือการทำตนเป็นตัวอย่าง และสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเป็นกรอบแนวคิดของพนักงานทุกคน

วัฒนธรรมของบางจากมี ๒ ส่วน คือวัฒนธรรมการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน ควบคู่กับสิ่งแวดล้อมและสังคม กระบวนการทำงาน กระบวนการคิดและตัดสินใจจะต้องอยู่ในกรอบนี้ ถ้ามัวธุรกิจที่ขยายไปทำให้สังคมหรือสิ่งแวดล้อมดีขึ้นหรือไม่ ถ้ามีแต่มีธุรกิจอย่างเดียว เราก็ไม่ทำ เป็นส่วนเรื่องที่ต้องไปด้วยกัน

66 บริษัทบางจากฯ ได้พิสูจน์ตัวเองมาแล้ว

ในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ แม้ว่าภาพลักษณ์ปั้มบางจากอาจดูฝืดฝางไม่ได้ แต่ลูกค้าก็ยังเติมน้ำมันเพื่อช่วยสนับสนุนให้บางจากอยู่รอด นี่คือนี่ที่ชี้ให้เห็นว่ามีผู้ประกอบการที่สนับสนุนเราด้วยศรัทธาที่อยากมีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม 99

ถามว่าทำยากไหม ยาก เพราะว่ากระแสธุรกิจโดยรอบต้องสร้างกำไรสูงสุด เรื่องความยั่งยืนหรือการแก้ปัญหาสังคมให้ภาครัฐทำไป ไม่ใช่เรื่องของภาคเอกชน แต่คุณโสภณหนักแน่นในการทานกระแสและมองว่าสิ่งนี้คือความยั่งยืน

สองคือวัฒนธรรมพนักงาน มี ๓ คำ คือ “เป็นคนดี มีความรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”

“การเป็นคนดี” คือข้อสัตย์สุจริต สิ่งนี้อยู่ในคู่มือพนักงานเพื่อให้พนักงานรู้ว่าบริษัทให้ความสำคัญ และผู้บริหารทำตนเป็นตัวอย่าง

“มีความรู้” ไม่ได้หมายถึงความเก่ง แต่เป็นนัยว่าโลกเปลี่ยนทุกวัน ดังนั้นคุณต้องรักที่จะเรียนรู้ตลอดเวลาและปรับตัวได้ เราพยายามสร้างระบบให้พนักงานรักการเรียนรู้ และเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย

เรื่องจิตสำนึก “เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น” หมายความว่าคนที่ คุณจะอยู่รอดได้ ต้องทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น แล้วคุณจะเป็นที่รักทั้งในที่ทำงานและที่บ้าน

สิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่บางจากสร้างขึ้นมาตั้งแต่เมื่อ ๒๖ ปีที่แล้วจนถึงวันนี้ไม่เคยเปลี่ยน ไม่ว่าใครจะมาด้านใด มีประสบการณ์อะไร เมื่อทุกคนมาทำงานด้วยกันต้องปรับตัวให้ได้

ธุรกิจน้ำมันกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บริษัทบางจากฯ ทำธุรกิจ 2 อย่าง คือธุรกิจโรงกลั่นกับธุรกิจภาคการผลิต ในธุรกิจโรงกลั่น บางจากมีนโยบายชัดเจนว่าจะไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่สังคมและชุมชน บริษัทจึงมีหน้าที่ควบคุมกระบวนการปล่อยของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเปิดเผยข้อมูลกับสังคม เช่นเราติดตั้งจอ LCD ตามแหล่งชุมชนและหน้าโรงกลั่น แสดงผลสภาพน้ำ อากาศ การดูแลสิ่งแวดล้อมในแต่ละวัน ถือเป็น Social commitment ว่าเราจะดูแลสิ่งแวดล้อม และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้คนทำงานว่าคุณทำไม่ได้ไม่ได้ เพราะเราเป็นบ้านหลังหนึ่งในหมู่บ้านนี้ คุณต้องรับปากกับว่าจะไม่สร้างความเดือดร้อน

ในธุรกิจภาคการผลิต คือน้ำมัน บริษัทบางจากฯ มุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมมาตลอด เป็นน้ำมันที่สะอาดขึ้น เวลาเรามีมาตรฐานใหม่ของยุโรป เราจะพยายามลงทุนก่อนล่วงหน้า เพราะว่าคุณภาพอากาศจากท่อไอเสียมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พนักงานทุกคนจะรู้ว่าการออกแบบสินค้าใหม่จะต้องตอบโจทย์เรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย นี่คือนวัตกรรมที่แตกต่างในแง่กระบวนการคิด

พนักงานบางจากกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เรามีชมรมคุณบางจาก ซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดของพนักงานว่าจะดูแลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงกลั่นอย่างไร เพราะมาตรฐานการควบคุมการปล่อยของเสียก็เป็นด้านหนึ่ง สำคัญคืออยู่ที่ว่า “ทุกชีวิตต้องอยู่ได้” ถ้าสิ่งแวดล้อมดี อากาศดี ต้องมีต้นไม้ มีสิ่งมีชีวิต มีนกมาอาศัย ชมรมคุณบางจากจึงเกิดขึ้นมาเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าตราใบไคที่ยังมีนก ก็เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งว่าสิ่งแวดล้อมยังดีอยู่ หลังจากนั้นก็ขยายผลจนกลายเป็นกิจกรรมที่พนักงานรุ่นใหม่ ๆ สืบสานวัฒนธรรมต่อจากรุ่นพี่ๆ

นอกจากนี้ก็มีชมรมรักษ์ทะเลไทยซึ่งเกิดขึ้นจากพนักงานที่ชอบเที่ยวทะเลและสนใจเรื่องการอนุรักษ์ทะเลไทย ถ้าหากตั้งชมรมเพื่อความสนุกของตัวเองจะตอบโจทย์ของบริษัทไม่ได้ แต่ถ้าตั้งขึ้นมาแล้วเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น บริษัทยินดีสนับสนุน นี่คือการสร้างวัฒนธรรมพนักงานมีจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อคนอื่น

66 หัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงคือเรื่องความยั่งยืน ผมคิดว่าภาคธุรกิจยังมองไม่ออกว่าจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจอย่างไร บริษัทบางจากฯ อาจเป็นตัวอย่างหนึ่ง ที่ชี้ให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องที่ทำเฉพาะภาคเกษตร ในภาคธุรกิจถ้ามีความเข้าใจก็ทำได้ 99

บางจากกับวิกฤตเศรษฐกิจ 2540

เรากลับมาทบทวนตัวเองแล้วนำปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ว่าการบริหารจัดการมีจุดพลาดอะไรที่ทำให้พอเจอลมแรงหน่อยก็สะดุด ทำให้พบว่าเรามองเรื่องทุนนิยมมากเกินไป และเครื่องมือการบริหารจัดการยังไม่แข็งแรง แต่สิ่งหนึ่งจากวิกฤตที่สะท้อนความแข็งแรงของเรา คือลูกค้ายังสนับสนุนเราอยู่ ยิ่งเติมน้ำมันบางจากแม้ว่าเราจะไม่มียุโรปพัฒนาปั้มน้ำมัน เราประกอบตนเองได้ด้วยการสนับสนุนของผู้บริโภคและผู้ถือหุ้นรายย่อยที่เข้าใจเรา

ส่วนเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินก็เข้าใจในวิถีของบางจาก เวลาเราทำโครงการต่างๆ เขาเชื่อมั่นว่าเรามีศักยภาพที่จะทำสำเร็จ ทำให้เราฟื้นขึ้นมาเร็ว นักลงทุนต่างชาติเริ่มมองเห็นชัดว่าการลงทุนต้องพิจารณาว่าบริษัทมีธรรมาภิบาลในเชิงนโยบายและในเชิงผู้บริหารหรือไม่ สองสิ่งนี้ต้องไปด้วยกัน ไม่ใช่มีนโยบายดี แต่ผู้บริหารไม่ทำ หรือผู้บริหารดี แต่นโยบายไม่เกื้อหนุน

ตั้งแต่ปี 2547 บริษัทบางจากฯ ก็มีกำไรต่อเนื่องมาตลอด รวมถึงประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะพลังงานทดแทนซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้บริโภค อาจมีอุปสรรคระหว่างทางบ้าง แต่ก็ขับเคลื่อนมาได้ด้วยนโยบายของรัฐบาล เพราะนี่คือผลประโยชน์ของประเทศไทย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรธุรกิจ

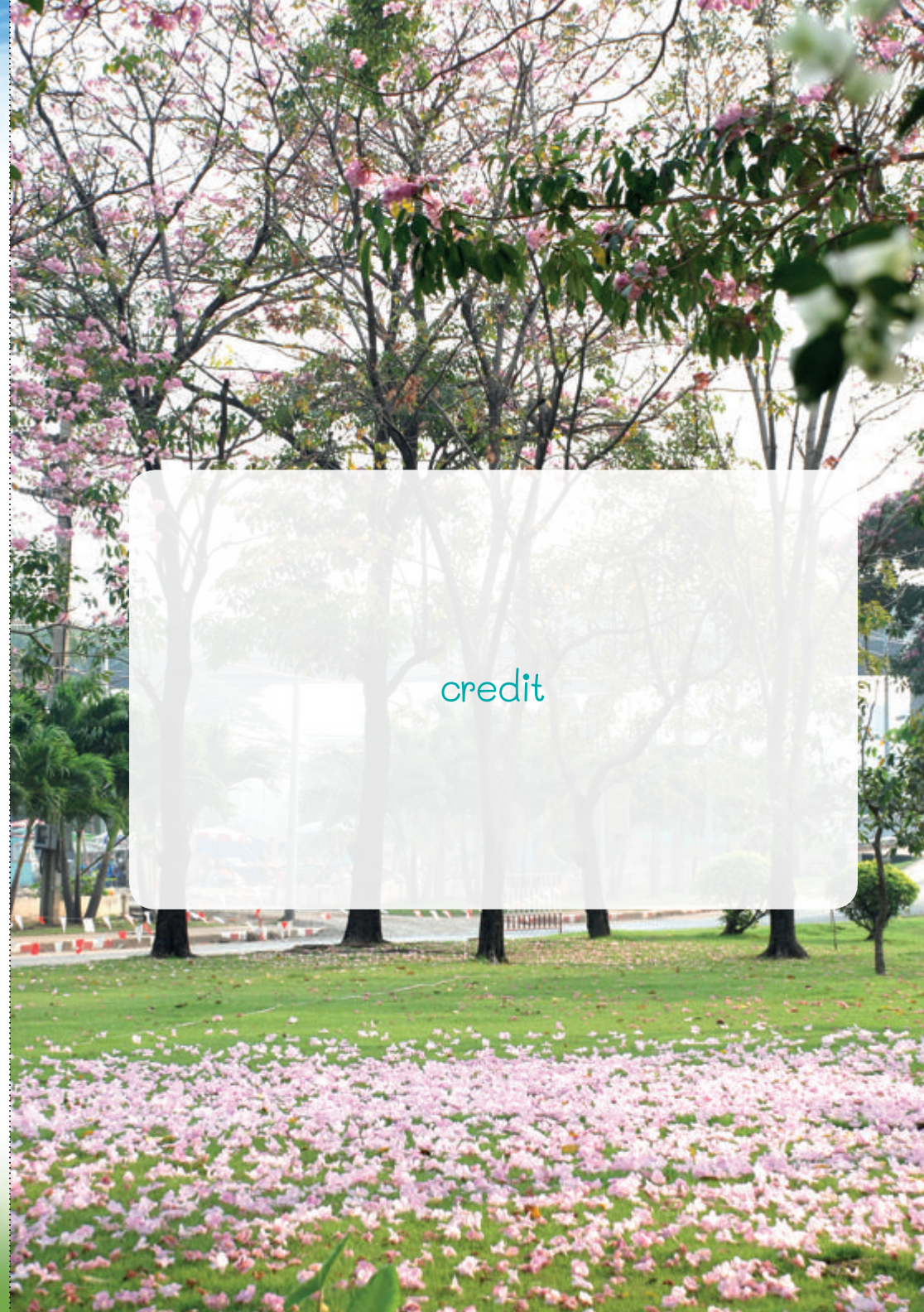
เรามองว่าหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือเรื่องความยั่งยืนของการใช้ชีวิต ความยั่งยืนของครอบครัว ความยั่งยืนของสังคม ความยั่งยืนของประเทศ เพราะฉะนั้นแนวคิดนี้ประยุกต์ใช้ได้กับทุกกลุ่ม

ในแง่ของการทำธุรกิจ เราต้องการความเติบโต ความมั่นคง และสุดท้ายคือความยั่งยืนทางธุรกิจ สำหรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือความสมดุลระหว่างสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ในธุรกิจของบางจากเรามองว่าเป็นความสมดุลระหว่างมูลค่ากับคุณค่า มูลค่าคือต้องมีการลงทุน คุณค่าคือต้องมีประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ถ้าเราได้กำไรแล้วสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ประโยชน์ก็เกิดความสมดุล

กระบวนการให้ได้มาซึ่งความสมดุลนั้น เรานำแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับวิธีทำธุรกิจแบบเดิมซึ่งเป็นแนวคิดแบบตะวันตก ยกตัวอย่างป้อมชุมชนที่บริษัทบางจากฯ ดำเนินการมากกว่า 20 ปี เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ป้อมชุมชนเป็นกลุ่มที่มีหนี้สินน้อยที่สุด แข็งแรงที่สุด โมเดลป้อมชุมชนจึงตอบโจทย์ทั้งเรื่องความยั่งยืนและความสมดุล ทำให้เราเห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้ในเรื่องธุรกิจได้อย่างดีด้วย

ผมคิดว่าภาคธุรกิจยังมองไม่ออกว่าจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจอย่างไร บริษัทบางจากอาจเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ดีให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องที่ทำเฉพาะภาคเกษตร ในภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดย่อม ถ้ามีความเข้าใจก็ทำได้ ลองวิเคราะห์ดูว่าถ้าใช้โมเดลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวตั้ง แล้วกลับมาทบทวนการจัดการทางธุรกิจขององค์กรใหม่

ผมเชื่อว่าทุกองค์กรต้องการ 3 คำนี้ คือ ความเติบโต ความมั่นคง และความยั่งยืน

credit

